

Finantsinspeksioon

RAHAPESU JA TERRORISMI RAHASTAMISE TÕKESTAMISE JÄRELEVALVE POLIITIKA 2022–2025

Finantsinspeksiooni seaduse § 3 lg 1 kohaselt teostatakse finantsjärelevalvet finantssektori stabiilsuse, usaldusväarsuse ja läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamise, süsteemsete riskide vähendamise ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamise eesmärgil, et kaitsta klientide ja investorite huve nende vahendite säilimisel ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi stabiilsust. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eesmärk nimetatud seaduse §-i 1 kohaselt on tõkestada Eesti Vabariigi rahandussüsteemi ning majandusruumi kasutamist rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks.

Käesolev dokument käsitleb Finantsinspeksiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve poliitikat ja eesmärke aastatel 2022–2025, Finantsinspeksiooni 2022–2025 strateegiliste eesmärkide täitmiseks.

I Rahapesu tõkestamine ja Finantsinspeksiooni 2020–2025 strateegia

Finantsinspeksiooni strateegia aastateks 2022–2025 seab üheks strateegiliseks eesmärgiks fookuse riskikontrolli süsteemidele, protsessidele ning kultuurile. /.../ *Finantsjärelevalve subjektide juhtkondades valitseb riskivõtmist ja –juhtimist tasakaalustatult käsitlev kultuur.* Samuti on strateegiliseks eesmärgiks järelevalve kaudu tagada, et *Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvate ettevõtete organisatsioon ja kasutatavad süsteemid võimaldavad kohaldada rahvusvahelisi finantssanktsioone.* Nende strateegiliste eesmärkide täitmiseks *arendame edasi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise ning rahvusvaheliste finantssanktsioonide järelevalve mudelit finantsjärelevalve subjektide organisatsioonide suhtes.*

II Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitika lähtepunktid

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalves prioriteetsete valdkondade seadmise ulatuseks on Finantsinspeksiooni seaduses sätestatud Finantsinspeksiooni roll finantsjärelevalve teostajana ja kriisilahenduse ülesannete täitjana.

Prioriteetsete valdkondade hindamisel võttis Finantsinspeksioon aluseks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ja arvestas rahvusvaheliste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standarditega, sh Financial Action Task Force'i soovitusel, juhendid jms dokumendid, Wolfsberg ja Baseli Instituudi vastavasisulised dokumendid.

Prioriteetsete valdkondade seadmisel lähtus Finantsinspeksioon Euroopa Komisjoni 2019 riskihinnangust (*Supra National Risk Assessment – SNRA*), Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise siseriiklikust riskihinnangust 2020 (*National Risk Assessment – NRA*) ja Finantsinspeksiooni 2021 sektorიაalsest riskihinnangust (*Sectoral Risk Assessment – SRA*).

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve poliitika prioriteetsete valdkondadena ja selle tulemusnäitajad on kajastatud üldistatuna, lühidalt ja meie hinnangul saavutatavatena. Prioriteetid annavad signaale Finantsinspeksiooni tegevuskavast nii turuosalistele, avalikkusele kui ka meie välispartneritele.

III Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve prioriteetid 2022–2025

Ülaltoodud Finantsinspeksiooni 2020–2025 strateegiliste eesmärkide täitmiseks, arvestades Finantsinspeksiooni seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eesmärke ning prioriteetsete valdkondade seadmise lähtepunkte, seame rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalves ajavahemikul 2022–2025 prioriteetseteks järgmised valdkonnad:

Finantsinspeksioon

- i) Riskikontrolli kultuur – finantsjärelevalve subjektide juhtkonnad käsitlevad riskivõtmist ja –juhtimist tasakaalustatult;
- ii) Riskikontrolli süsteemid ja protsessid – finantsjärelevalve subjektid on loonud riskitundlikud riskijuhtimise lahendused, kohaldavad hoolsusmeetmeid sobivalt ja täidavad oma teatamiskohustust Rahapesu Andmebüroo ees õigesti.

IV Tulemusnäitajad

Eelnimetatud valdkondades järelevalve läbiviimisel lähtume muu hulgas järgnevast:

I Riskide juhtimise kultuuri tõhustamine

Turuosalised on:

- i) kohaldanud asjakohase ja läbipaistva riskide juhtimise keskkonna ja kultuuri, sealhulgas turuosalise riskihinnang ja riskiisu ja potentsiaalsed ohud on viidud turuosaliste juhtide poolt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteeme ja kontrole rakendavate töötajateni;
- ii) kaardistanud oma tegevusega kaasnevad rahapesu ning eraldi terrorismi rahastamise riskid/ohud ning nende suuruse ja mõju;
- iii) määratlenud kvalitatiivsel ja kvantitatiivsel tasemel riskid, mida on valmis äritegevusega võtma, ehk määratlenud oma riskiisu;
- iv) määratlenud tegeliku riskijuhtimise mudeli (kompensatsioonimehhanismid) vajaduse, sh IT- ja inimressursi, oma tegevusega kaasnevate riskide/ohtude maandamiseks ning teinud vastavad investeeringud nii inimressursile kui ka töötajate pädevuse tõstmisele ning riskitundlike ja piisavate IT-süsteemide arendamisele.

II Hoolsusmeetmete proportsionaalseks kohaldamiseks riskitundlike lahendite loomine

Turuosalised on:

- i) rakendanud hoolsusmeetmeid proportsionaalselt ja riskipõhiselt ning rakendavad rohkem meetmeid kõrgema riskiga olukordades (arvestades Eesti rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise siseriiklikust riskihinnangus 2020 ja Finantsinspeksiooni sektorიაalses riskihinnangus 2021 välja toodud ohtusid Eesti finantssüsteemile) ja on kaalunud võimalusi lihtsustatud meetmete kohaldamiseks väiksema riskiga olukordades;
- ii) pööranud tähelepanu kliendisuhtluse kvaliteedile, sujuvale toimimisele, nõuete selgitamisele, kogutavate andmete asjakohasusele, samuti koolitanud töötajaid hoolsusmeetmete kohaldamise ulatuse ja eesmärkide osas ning andnud juhiseid klientidega suhtlemises proportsionaalse ja kõrge kvaliteedi saavutamiseks;
- iii) rakendavad ärisuhete jälgimise lahendeid, mis turuosalise suurusega ja osutatavate teenuste mahuga võrreldes on kõrge tasemega ning võimaldavad tuvastada rahapesu ja eraldi terrorismi rahastamise olukordi, samuti kahtlaseid ja ebaharilikke tehinguid ning tehingumustreid;
- iv) rakendavad lahendeid, mis võimaldavad täita Rahapesu Andmebüroo ees teatamiskohustust õigesti, sh juhul, kui ärisuhte loomine, tehing, toiming või teenuse osutamine jääb teostamata.

Finantsinspeksioon

Oodatava tulemusena saavad turuosalised aru oma tegevusega kaasnevatest rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidest ja on need kohaselt määratlenud ning täidavad riskipõhiselt, efektiivselt, ajakohaselt ja proportsionaalselt nii tunne oma klienti põhimõtteid kui ka ärisuhete jälgimise ülesandeid.

V Prioriteetsete eesmärkide saavutamiseks kasutatavad meetodid

Finantsinspeksioon kasutab oma prioriteetsete valdkondade järelevalvel muu hulgas järgnevat meetodeid:

- i) Kohapealsed kontrollid:
 - Kogu organisatsioonisüsteemi hõlmavad või temaatilised;
- ii) Kaugkontrollid:
 - Iga-aastane teabe kogumine (küsimustikud) riskipõhiseks järelevalveks sisendi saamisel;
 - Erakorralised kaugkontrollid;
- iii) Erakorralised järelepärimised;
- iv) Järelevalveliste juhendite välja andmine turuosalistele, sh koostöös Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) võrgustikus;
- v) Vajadusel kohustuse seadmine tegevuse õigusaktidega kooskõlla viimiseks või riskide vähendamiseks või rikkumiste menetlemine;
- vi) Riigi riskihinnangu koostamisel osalemine, finantssektori riskide hindamine;
- vii) Turuosaliste teavitamine, selgitamine;
- viii) Koostöö tegemine riigisiseste ja välisriikide ametiasutustega, sh järelevalveasutustega, ning rahvusvaheliste organisatsioonidega.